

ПОВНОВАЖЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Ігор ПАСТУХ, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Протидія насильству в закладі освіти – безперервний процес, який вимагає від усіх учасників освітнього процесу чіткого дотримання прийнятих правил поведінки, виконання посадових обов’язків і дотримання політики закладу щодо насильства. Головне правило – діяти системно, спільно і злагоджено. Навіть найбільш небайдужий вчитель чи вчителька не зможе подолати проблему булінгу (цькування) самотужки. Це завдання для командної роботи, в якій кожен може зробити свій внесок, щоб створити простір поваги і безпеки для всіх, хто вчиться та працює у закладі освіти [1, с. 10]. Стаття 12 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає коло повноважень закладів та установ системи освіти під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Такими закладами та установами відповідно до положень Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року є систему закладів освіти, тобто юридичних осіб публічного чи приватного права (можуть діяти як державний, комунальний, приватний чи корпоративний заклад), основним видом діяльності яких є освітня діяльність. При цьому повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству поширюються на заклади освіти незалежно від рівня освіти (дошкільна, початкова, середня, професійна, вища та інші).

Розглянемо відповідні повноваження у сфері запобігання та протидію домашньому насильству більш детально. Так, проведення з учасниками навчально-виховного процесу виховної роботи із запобігання та протидії домашньому насильству полягає у системі науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування як у здобувачів освіти, так у їх батьків, а також педагогічних та науково-педагогічних працівників, цілісної моделі виховної системи, спрямованої на підвищення рівня їх обізнаності щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов’язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються. Проведення

виховної роботи здійснюється за такими пріоритетними напрямками як: родинно-сімейне виховання (головним завданнями якого є гармонійний всебічний розвиток людини, підготовка її до життя в існуючих соціальних умовах, формування у неї моральних цінностей з позиції добра, справедливості, правди, людяності, розуміння пріоритету виховання дітей у сім'ї та гуманних взаємин між членами кожної родини, важливості ролі сім'ї у житті суспільства, активної участі у всенародних і сімейних святах тощо), моральне виховання (спрямоване на прищеплення і розвиток моральних почуттів, міцних переконань і потреби поводити себе згідно з моральними нормами, прийнятими в суспільстві, виховання непримиренності до вчинків кривдників, формування цілісної моральної особистості, яка включає такі гуманістичні риси, як доброта, чуйність, милосердя, увага, толерантність, совість, чесність, справедливість, людська гідність, повага і любов до людей, правдивість і скромність, сміливість і мужність), формування здорового способу життя, превентивне виховання, сприяння творчому розвитку особистості тощо.

Зміст обов'язку працівників закладів освіти повідомляти не пізніше однієї доби службу у справах дітей, уповноважені підрозділи органів Національної поліції України у разі виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень, полягає у належному реагуванні на факти домашнього насильства та своєчасному (не пізніше однієї доби) повідомленні конкретних органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії такому насильству. Такі факти можуть бути виявлені безпосередньо педагогічними (науково- педагогічними) працівниками освітніх закладів під час спілкування зі здобувачами освіти, їх батьками або повідомлені їм іншими особами. Виходячи із змісту розглядуваної норми, повідомляти про такі факти слід як службу у справах дітей, так і уповноважені підрозділи органів Національної поліції України. Прийняття заяв і повідомлень органами Національної поліції незалежно від місця і часу вчинення домашнього насильства, повноти отриманих даних, особи заявника здійснюється цілодобово, безперервно та невідкладно відповідно до Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України 08 лютого 2019 року № 100.

Проведення інформаційно-просвітницьких заходів з учасниками навчально-виховного процесу спрямоване на запобігання та протидії домашньому насильству, формування небайдужого ставлення учнів до постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного інформування вчителів про випадки домашнього насильства, що стали їм відомі. Метою проведення таких заходів є підвищення обізнаності дітей та батьків що є проявами домашнього насильства, як їх попереджувати, конструктивно та цивілізовано долати конфліктні ситуації у сім'ї, закладах освіти, знаходити компроміси тощо. Такими заходами можуть бути: роз'яснення законодавства

про запобігання та протидію домашньому насильству, різноманітні цільові тренінги, бесіди, відеолекторії, спрямовані на усвідомлення та закріплення знань з проблемних питань, трансляція відеороликів щодо попередження насильства, обговорення наслідків негативних ситуацій, які виникають в сім'ї, закладах освіти, визначення форм і методів їх попередження або вирішення.

Також до повноважень закладів освіти Закон відносить обов'язок повідомлення про випадки домашнього насильства до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей. Основними завданнями кол-центру Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, є забезпечення належного реагування в межах компетенції на звернення громадян про факти торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей; інформування та консультування з цих питань; взаємодія із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо.

Відповідно до ст. 76 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року у системі освіти діє психологічна служба, психологічне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти покладається на практичних психологів.

Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і

виховних завдань закладів освіти. Структуру психологічної служби, організацію управління нею, основні завдання, принципи, функції, зміст та порядок діяльності працівників психологічної служби установ освіти, закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, позашкільної освіти, спеціалізованої освіти, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та вищої освіти, правові та організаційно-методичні основи їх роботи з постраждалими внаслідок домашнього насильства дітьми визначено Положенням про психологічну службу у системі освіти України, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 22 травня 2018 року № 509. Обов'язок закладів освіти взаємодіяти з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, реалізується відповідно до статті 15 цього Закону та Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. Також на заклади освіти покладається обов'язок звітувати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення зазначених

вище повноважень. Порядок звітування визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Попередження насильства у закладах освіти. Методичний посібник для педагогічних працівників. БФ «Здоров'я жінки і планування сім'ї». – Київ: 2019. URL : https://iite.unesco.org/wp-content/uploads/2019/11/Poperedzhennya-nasilstva_2019.pdf

ПОРУШЕННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ПОСТАНОВІ КМУ «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ФОРМУВАННЯ, ВЕДЕННЯ ТА ДОСТУПУ ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИПАДКІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ»

Ігор ПРУС, аспірант Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Насильство в сім'ї не є дискримінаційним і відбувається між людьми будь-якого соціального класу, будь-якої статі, раси, релігії, сексуальної орієнтації і всіх вікових груп. Інші жертви, крім безпосередніх жертв, - це сім'я, діти, батьки, бабусі і дідусі, роботодавці, колеги і друзі. Ступінь їх страждань, які переносяться за закритими дверима, тримається в секреті. Багато жертв домашнього насильства вважають, що повідомлення про такий злочин тільки завдасть їм більшої особистої шкоди. Серед причин, через які не повідомляється про насильство в сім'ї можна виділити: збентеження, економічні та юридичні наслідки (втрата роботи або професійної ліцензії), загрози щодо дітей та релігійні переконання. Крім усіх цих перешкод, статистичні дані показують, що жертвами побиття стають непропорційно багато жінок. Отже, ще до початку пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19) і кризи, яку вона викликала в усьому світі, кожна третя жінка зазнавала фізичного або сексуального насильства в певний момент свого життя. На жаль, 2020 рік, з його особливими соціально-економічними умовами, коли багато людей були змушені дотримуватися режиму самоізоляції в рамках заходів по боротьбі з пандемією, лише посилив ситуацію з домашнім насильством, саме тому дана проблема потребує нагального правового вирішення.

Закони та їх ефективне застосування є важливою основою для запобігання домашньому насильству та реагування на це грубе порушення прав людини. Так, з метою покращення розуміння та обізнаності людей по всьому світу, і в тому числі – наших співвітчизників, про всі форми насильства та створення вільного від насильства соціального простору щорічно з 25 листопада по 10 грудня міжнародна спільнота підтримує акцію